

До 175-річчя
Національного
педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Педагогіка
Історія

Випуск **LXXXIV**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

*Серія
педагогічні та історичні науки*

Випуск LXXXIV

(84)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2009

УДК 06
ББК 95.4
Н 34

Фахове видання затверджене Президією ВАК України у 1998 р.,
булетень № 3 (педагогічні науки), № 2 (історичні та фізико-математичні науки)

**"НАУКОВІ ЗАПИСКИ" започатковано у 1939 році в КДПІ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)**

*Свідчення Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення
суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
(видавнича діяльність, виготовлення видавничої продукції, засновник Міністерства і науки України).*

Серія ДЖ № 1101 від 29.10.2002 р.

Редакційна колегія:

- В. П. Андрущенко* – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор (*шеф-редактор*);
Б. І. Андрусинин – доктор історичних наук, професор;
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (*заст. головного редактора*);
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор (*заст. головного редактора*);
В. М. Даниленко – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалодак – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
В. Б. Євтух – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
О. В. Кузьмінець – доктор історичних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
В. В. Обозний – доктор педагогічних наук, професор;
Ю. А. Пасічник – доктор фізико-математичних наук, професор;
О. С. Падалка – доктор педагогічних наук, професор;
М. В. Працьовитий – доктор фізико-математичних наук, професор;
О. О. Сушко – доктор історичних наук, професор
М. І. Шкіль – академік НАПН і АНВШ України, доктор фізико-математичних наук, професор (*головний редактор*);
М. І. Шут – член-кореспондент АПН України, доктор фізико-математичних наук, професор;
М. Й. Яценко – доктор фізико-математичних наук, професор;
О. Г. Ярошенко – член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – кандидат педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*).

Рецензенти:

В. В. Борисов, доктор педагогічних наук, професор;

П. М. Чернега, доктор історичних наук, професор.

Н 34

Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України;
Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ
імені М. П. Драгоманова, 2009. – Випуск LXXXIV (84). – 331 с. – (Серія
педагогічні та історичні науки).

ISBN 966-660-016-1

У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 06
ББК 95.4

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(*протокол № 4 від 24 грудня 2009 р.*)

ISBN 966-660-016-1

- © Редакційна колегія, 2009
- © Автори статей, 2009
- © Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2009

Мукан Н. В., Магдач З. Т.	
ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КАНАДИ.....	164
Муравська С. М.	
ІДЕЇ НЕНАСИЛЬНИЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ О. С. НІЛЛА.....	163
Орловська Л. К.	
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ.....	172
Прокопенко О. А.	
ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩІ ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ МАЙБУТЬОГО ЕКОНОМІСТА ЯК ОРІЄНТИР ФОРМУВАННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ “Я-КОНЦЕПЦІЇ”.....	180
Рибінська Ю. А.	
ПОДОРОЖІ ДО ІНШОМОВНИХ КРАЇН ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ І ПОГЛИБЛЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	189
Самсуїна Н. М.	
СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	196
Сватъев А. В.	
НЕОБХІДНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	204
Сегеда Н. А.	
ХОЛІСТСЬКО-ЕМЕРДЖЕНТНІ КОНЦЕПТИ ПЕДАГОГІКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	211
Сеньків О. М.	
КОСТЯНТИН УШИНСЬКИЙ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ТЕОРЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ.....	221
Тернавська Т. А.	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАЛЬНОЇ МОТВАЦІЇ – СКЛАДОВОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	228
Тищенко Т. Б.	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО РОБОТИ У СФЕРІ СПОРТИВНОГО МАРКЕТИНГУ.....	235

Keywords: professional preparation, future specialist, future trainer (teacher), professional activity.

Севеда Н. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ХОЛІСТСЬКО-ЕМЕРДЖЕНТНІ КОНЦЕПТИ ПЕДАГОГІКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Автор пропонує змістовні тези холістсько-емерджентних концептів педагогіки музичного мистецтва (цивілізаційно-культурологічного, гуманітарно-антропологічного, нитально-аксіологічного, креативно-акмеологічного), які вважає рамочним конструктом професійного зростання викладача музичного мистецтва.

Ключові слова: цілісність, оновлення, мистецтво, цивілізація, культура, цінність, життя, досягнення, креативність, індивідуально-професійний ресурс, викладач музичного мистецтва.

У наш час, час глобалізації, економічна і фінансова сфери демонструють своє домінування, утворюючи таким чином деформовану модель розвитку суспільства, що актуалізує потребу у бурхливому розвитку духовної, культурної і політичної сфер задля гармонізації взаємодоповнюючої планетарної системи і людства.

Ключовою ознакою постіндустріальної доби постає нове розуміння культури і освіти, як феноменів, що потужно впливають на розвиток новітніх технологій, на кваліфікацію працівників, на ефективність менеджменту, соціальні та політичні практики членів суспільства, мотивацію економічної діяльності, національну ідентифікацію людини і громадянина тощо. Розвинена, динамічна та доступна культура і освіта стає живильним середовищем, в якому формується і реалізується креативний потенціал людини.

З точки зору постнекласичної методології дійсною реальністю постає динамічна цілісність людини і оточуючого середовища. Сутнісні постнекласичні ідеї закладені у холістсько-емерджентному розумінні суб'єкт-об'єктної цілісності, що у мистецько-педагогічній галузі повертає її до засад універсальності і трансперсональності як відкритості духовних обривів людини.

Соціальний попит на дослідження різних аспектів педагогіки музичного мистецтва в кінцевому результаті об'єктивується в конвенційних актах різного рівня. Так, на рівні держави і державних документів актуальність

вивчення питань художньої культури і мистецької освіти закладені в законодавчих документах про освіту. Але наша увага була спрямована на вивчення Концепції гуманітарного розвитку України (2008). "Аксіологосма" яка стимулювала наше переосмислення змісту і спрямованості професійної діяльності викладача музичного мистецтва була "педагогічна адекватність" поняттю "гуманітарний розвиток". А саме – спрямованість педагогічної системи вітчизняної професійної мистецько-педагогічної освіти на особистісний і професійний розвиток людини, максимальне розкриття індивідуально-професійного ресурсу, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, творчих можливостей у її поступі в професію викладача музичного мистецтва.

Традиційна педагогічна освіта, в якій склалися психолого-педагогічні принципи і підходи до професійної підготовки викладача музичного мистецтва, недостатньо повно і адекватно відбиває динаміку його "трансфесіоналізації" (С.Н.) в нових умовах, не пов'язує соціокультурні трансформації і об'єктивні зміни в процесі професіоналізації викладача з орієнтирами його особистісно-професійного зростання, що ускладнює вирішення проблем, які виникають не тільки у його життєдіяльності, але й безпосередньо в освітньому середовищі – педагогічній дійсності співбуття суб'єктів педагогічної взаємодії. Холістсько-емерджентні концепти педагогіки музичного мистецтва зумовлюють розгляд педагогічної дійсності як цілісності, що розвивається шляхом оновлення системи безперервної педагогічної освіти педагога-музиканта, модернізації усієї галузі естетичного розвитку і виховання людини відповідно до руху інтеграції філософії мистецтва, освіти і сучасної художньої культури.

У процесі вивчення стану питання в теорії вітчизняної музично-педагогічної думки ми виявили широкий простір досліджень питань мистецької освіти, проте, відсутність впорядкованої освітньої цілеспрямованості вітчизняних наукових шкіл в галузі мистецької освіти (Г. М. Падалка, О. В. Ростовський, О. П. Рудницька, О. П. Щолокова, Л. М. Масол, І. А. Зязюн, Л. Г. Коваль та інші) вказує на назрілу потребу у розробці культуровідповідної національної стратегії цілісної наукової рефлексії питань педагогіки музичного мистецтва і освіти взагалі і виокремленої проблеми зокрема.

У результаті проблематизації заявленого питання ми фокусуємо на суперечність між стрімким розвитком музичного мистецтва, як різновиду інтонаційної практики, феномену культури, креативної індустрії, і

глобальним відставанням вітчизняної філософії мистецтва і педагогіки музичного освіти в цілісному усвідомленні і використанні людино-культуротворчої сутності музичного мистецтва з метою особистісного розвитку людини, що зумовлює **проблему** створення нефрагментарної, нелінійної, холістсько-емерджентної моделі педагогіки музичного мистецтва.

Мета статті полягає у висвітленні змісту розробленої моделі, яка має стати інтелектуально-духовним орієнтиром професійної діяльності викладача музичного мистецтва.

Завдання спрямовані на тезисний виклад призначення концептів, що складають зазначену модель і є рамочним конструктом авторської концепції професійного зростання викладача музичного мистецтва.

Сучасна вітчизняна мистецько-педагогічна наука пропонує тлумачити педагогіку мистецтва, як галузь знань, що визначає магістральні лінії удосконалення відповідної культурної практики. Педагогіка мистецтва "об'єднує в собі його педагогічні функції й репрезентує невичерпність педагогічного і творчого потенціалу мистецтва, а також його здатність виступати засобом навчання, виховання і розвитку людини упродовж її життя, чинником гуманізації освіти, компонентом її змісту, фактором становлення особистості та "сходження" її до своєї творчої індивідуальності, детермінантою її етнічної й культурної ідентифікації, елементом естетико-розвивального середовища навчального закладу тощо" [2].

У пошуках методологічно обґрунтованого визначення педагогіки музичного мистецтва ми відштовхувались від концепції філософії мистецької освіти О. Рудницької [1] і сформували на її основі наступні методологеми: перша розкриває сутність художньої творчості, співвідношення у мистецтві лексем "відображення і вираження" (створення культурних фактів); друга утворена на основі природи його естетичного переживання, сприйняття та розуміння мистецтва (інтерпретації, тлумачення творів мистецтва); третя розкриває специфіку соціальних функцій мистецької освіти (мистецтво як креативна індустрія). Педагогіка мистецтва висвітлює і пояснює специфіку художньо-освітніх процесів відповідно до вихідних теоретичних положень загальної педагогіки. Тому, педагогіку в галузі музичного мистецтва ми тлумачимо як науку про організацію опанування людиною засобів збереження і транслявання людино-культуротворчої сутності та закономірностей функціонування музичного мистецтва як культурного і самодостатнього феномену;

педагогіка у галузі музичної освіти – це наука про закономірності опанування художніх цінностей, організацію їх особистісно-розвивального впливу на людину.

Розуміння поняття "концепт" ґрунтується на міждисциплінарних підходах, тому під концептом ми розуміємо: багатозначний термін; художній прийом мислення; продукт, що створений автором в єдиному екземплярі, призначений для демонстрації спільноті; інноваційну ідею, що має креативний зміст; динамічну і безперервно еволюціонуючу сукупність суб'єктивних уявлень про дійсність, що набуває цілісності в мові у контексті діючими у культурному контексті смислоутворюючими системами розуміння, втілення і інтерпретації цих уявлень. Усі зазначені тлумачення поняття концепт дозволили нам використати його як технологію мислення феномен авторської інтерпретації проблеми; смисловий елемент, відкриває зворотній зв'язок з педагогічною реальністю за рахунок сутнісної багатозначності.

У визначенні "холістсько-емерджентних" (С.Н.) концептів ми спираємося на поєднання двох понять "холізм" (грец. *holos* – цілий), що у широкому розумінні означає "цілісність" і "емерджент" (англ. *to emerge* – несподівано з'являється), що тлумачиться як неочікуваний, креативний, оновлюючий ефект розвитку. Холізм належить до однієї з філософських позицій трактування співвідношення цілого і частини. Термін "холізм" запропоновано південноафриканським філософом Я. Сматсоном ("Холізм і еволюція", 1926). За холістською концепцією, окрім механічних, фізичних і хімічних елементів в органічній системі є деякий специфічний елемент (фактор) "х", який організовує усю структуру живого і спрямовує його на формування і розвиток; цей елемент духовний (ентелехія), він не піддається пізнанню. Холістична позиція полягає у пріоритетному розгляді цілого з точки зору виникнення взаємодії елементів у системі нових якостей або цілісних властивостей, які відсутні у інгредієнтів, що складають цю систему. Такий розгляд дозволяє виокремити сумативні і емерджентні або цілісні системи з особливим набором якостей.

Авторство у понятті "емерджент" у різних філософських джерелах надають Л. Моргану і Р. Селларсу, проте їх єднає те, що в емерджентизмі схоплена одна з специфічних рис пізнання сумативних і цілісних систем [3], [4]. Прихильники емерджентної концепції звертаються до ідеї деякої "творчої сили", що знаходиться в середині висхідного елемента або пов'язана з ним. Саме останнє зауваження дозволяє нам використати цю

дією в контексті можливості активного впливу, спонукання, актуалізації інтеграційних процесів професійного розвитку особистості у напрямку набуття цілісності. Погляди на феномен розвитку з позицій "матеріалістичного емерджентизму" мав американський філософ Рой Вуд Селларс (1880–1973), котрий розглядав світ як динамічну систему, якій властивий саморух. Філософ визнавав можливості передбачення і пізнання закономірностей виникнення нових якостей. В основу аналізу стрибків, на його думку, покладено матеріальні причинні фактори. Висловлюючи міркування про те, що нові якості виникають в єдності структури і функцій, філософ разом з цим, не підтримав ідею про суперечності як рушійної сили розвитку і не скористався дією діалектичного закону переходу кількості в якість [5]. До феномену "холізму" у вітчизняній освітній галузі свій науковий інтерес продемонстрували П. Андрущенко, В. Кремень, Я. Ямницький, С. Клепко [6] та інші. Ці дві категорії є новими для вітчизняної наукової рефлексії у галузі художньої культури і освіти і їх висвітлення потребує окремого педагогічного дослідження. Тому у науковому жанрі "статті" ми обмежуємось їх розумінням як цілісно-оновлюючих концептів педагогіки музичного мистецтва.

Цивілізаційно-культурологічний концепт зумовлений відповідним підходом до формулювання цілей, змісту і технології педагогіки музичного мистецтва як педагогічної системи, елементами якої виступають суб'єкт педагогічного впливу, об'єкт педагогічного впливу, предмет їх спільної діяльності, цілі навчання, засоби педагогічної комунікації. Культура є універсальним засобом соціальної інтеграції будь якої форми суспільства (матеріальна і духовна культура), а цивілізація виступає засобом соціальної інтеграції розподіленої праці (переважно матеріальна урбаністична культура). Культура виступає олюдненням світу, наданням зовнішнім предметам антропоморфних властивостей, набуваючи яких вони вже не можуть функціонувати за межами людських відношень. У загальному розумінні цивілізація є виявом рівня розвитку культури. Термін "цивілізація" з'явився у західноєвропейській літературі середини XVIII століття [7] і використовувався у значенні культурного стану суспільства, що протилежний варварству; як сфера функціонування і реалізації цінностей-норм і смислів [8]. Ми підтримує точку зору вітчизняного культуролога С. М. Гатальської, котра робить змістовні висновки щодо співвідношення понять культура і цивілізація: якщо культура покладає цільові і ціннісні настанови цивілізації як її внутрішній елемент, то цивілізація забезпечує

соціально-організаційні й технологічні засоби функціонування та культури. Цивілізація – це форма впорядкування культури суспільного життя. Вступаючи в життя, кожний індивід застосовує певний запас знань, вірувань, навичок, візрців мислення й поведінки, просто вироблені культурою й відбиті в певних символах, а й санкції закріплені, тиражовані цивілізацією. Таким чином, цивілізація інституціоналізує культуру [9]. Філософ вважає, що основними лексиками, що охоплюють реальність цивілізації виступають знаряддя, інструменти цінності. З цього приводу є й інша точка зору С. Крапивенського [10], який до лексем цивілізаційного підходу відносить техніку, культуру, суспільне мистецтво.

Лінійна методологія трактує "Мистецтво" як засіб відбиття реальності. Ця ідея яскраво простежується у пануванні в радянській освіті ставленні до мистецтва як до засобу виховання, проте, постнекласичне розуміння мистецтва ґрунтується на його трактуванні як феномену, що об'єднує внутрішній світ особистості з різноманітним світом невичерпного Всесвіту, прагне розкрити таємниці екзистенції, пов'язаної з пошуками смислу життя людини так і життя Всесвіту. У процесі взаємодії людини з творчим мистецтвом, як культурним фактом, останній перетворюється на архіфункціонального посередника, який володіє унікальною здатністю будувати мостом між людиною і Абсолютом. Холістсько-емерджентний зміст мистецтва полягає у тому, що воно допомагає людині вибудувати цілісність тіла, душі і духу, що виявляє справжній смисл існування для кінцевої людини. У цьому розумінні мистецтво наближується до релігії, адже обидва феномени дуже близькі за функціями і впливом на психіку людини, оскільки приречені викликати в людині просвітлення, катарсис що зумовлене сутністю культури, яка полягає у зв'язку людини з всесвітом. Проте, це вимагає від людини певних якостей – якостей учасника діалогу з твором, як річчю, що пропонує свій інформаційно-семіотичний код трактування буття. Це рельєфно виявляється у музиці. Отже, звертаючись до цивілізаційно-культурологічного концепту ми перш за все акцентуємо на: оновленні змісту педагогіки музичного мистецтва у напряму інтеграції методології фундаментальної і спеціальної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін і музиканта-виконавця, що має утворити в його професійній ментальності культуротворче розуміння музичного мистецтва і технологію його цивілізованої (інформаційно-технологічної) інтерпретації. Педагогіка музичного мистецтва, реалізуючи освітню функцію, має

Виходить з того, що усе необхідне для неї міститься у самій матерії твору. Це останній володіє усіма якостями освітнього посередника, навіть більше – сам стає унікальним освітнім простором, що володіє найбільш глибоким сутнісним змістом. Тому виникає проблема виключення пошуку додаткового посередника, у якості котрого у стандартному освітньому процесі виступає вчитель. Інший аспект цивілізаційно-культурологічного концепту розкриває напрям пошуку культуровідповідних засобів формування готовності викладача музичного мистецтва до життя в глобальному світі, до віднайдення для себе сутності співвідношення цивілізації і культури як умов культуровідповідної і цивілізованої професійної діяльності. Зазначене призводить до відкриття "закритого, рафінованого" світу професійної підготовки музичної еліти, яка на виході не гарантує адекватне сформованим суб'єктивним уявленням входження фахівця у мистецько-педагогічну реальність сьогодення на цивілізаційно-культурологічному рівні.

Смисл етичних холистсько-емерджентних перетворень полягає у приведенні ідеї цінності життя як феномену не тільки людської сутності у план практичної реалізації і відповідної організації педагогіки музичного мистецтва. Звернення до цього концепту зумовлене тим, що кардинальні зміни, які відбулись в державі в усіх галузях суспільного життя спричинили "тотальність демократії". Вона усунула питання внутрішньої організації життя, які не дивлячи на позитивні зміни, "заглибили" самотність не зважаючи на те, що сучасне інформаційне середовище не залишає простору для усамітнення людини. Останнє є необхідним для самопізнання внутрішнього світу і визначення цінностей – віри, мудрості, духовності, совісті, смислу, життя, здоров'я тощо. Демократія епохи Постмодерн не прагне до вирішення дійсних соціальних суперечностей, маскуючи їх, заміщуючи несправжніми символами; суперечності легітимізуються шляхом спотвореної репрезентації; трансцендентні ідеї, намагання, цілі або відштовхуються або приводяться у відповідність до раціональних термінів певного універсуму. "Людина Постмодерну, як складна система, не відповідає на подразнюючий вплив протидією, вона йому піддається, таким чином захищаючись від неї... Тенденції суспільного розвитку, що ведуть до тоталітаризації демократії згубно відбиваються на свідомості усеціло екстра-детермінованої свідомості людини постмодерністського мегаполісу" [11]. Розробка світоглядної парадигми, яка більш повно відбиває потреби сучасного філософського розуміння природи взагалі, і зокрема феномену

життя сьогодні набуває особливого статусу в міждисциплінарному вітально-аксіологічному концепті актуалізує пошуки таких засобів педагогічного мистецтва, що зміцнюють психічне і фізичне здоров'я людини емоційно-чуттєвому, ментальному і фізичному рівнях; допомагають знайти шлях до себе, до внутрішнього Я, до Я-справжнього. Тут йдеться про залучення до вивчення феномену музичного мистецтва багатьма не лише гуманітарними науками. Звернення до вітально-аксіологічного концепту ґрунтується на спрямуванні педагогіки музичного мистецтва з поглибоке вивчення інтонаційної сутності музичного мистецтва з педагогічної адекватності його використання. Зазначений концепт виявляє необхідність віднайдення здоров'язберігаючих технологій опанування музичного мистецтва, адже відтворення його сутності людиною пов'язане з її психофізіологією, як крихким інструментом, створення якого педагогічному процесі і його подальше використання протягом професійного поступу в музичному мистецтві вимагає дотримання головних цінностей – людського життя. Сьогодні вже доведеним є факт специфічного зв'язку між психікою людини, її поведінкою і феноменом "звуку", який становить природу музики. Музичне мистецтво пов'язано як з гармонічним розвитком особистості, так і з її деструкцією, оскільки, музичне мистецтво виявляє менталітет соціуму як носія його символів. За висловлюванням Аталлі "музика" – це "одягнуті у звуки коливання і символи суспільства". Яскравим прикладом такого трактування музичного мистецтва може бути існування "шансону" у пострадянському (девіантному) розумінні, як маргіальної музики. Тому мова йде про руйнівну силу музичного мистецтва не лише з точки зору "звукового опромінення" як фізіологічного факту, але й морально-духовного, адже людина і середовище ставлять цілісну єдність.

У критиці науково-природничого визначення людини представники гуманітарного підходу відзначають принципову відкритість і незавершеність людини, котра не має від природи заданих інстинктів, що забезпечують виживання. Більш того, людина, як біологічна істота, є слабкою, вразливою у порівнянні з твариною. Її так звана природа не є чимось заданим, а відбувається у кожній культурі по своєму. Антропосоціальна історія – новий союз, одночасно деструктивний і креативний, тому немає підґрунтя для ствердження генетичного наслідування наприклад, агресивності або солідарність, адже природні задатки, які має кожна людина, успішно пригнічуються чи навпаки інтенсифікуються суспільством. Відштовхуючись

Від викладеного наступний, гуманітарно-антропологічний концепт педагогіки музичного мистецтва спрямовує віднайдення таких засобів входження людини в соціум, що зумовлюють збереження її самості і гармонію з оточенням. У контексті зазначеного концепту на рівні мистецько-педагогічної освіти педагогіка музичного мистецтва має орієнтуватись на розгортання і становлення індивідуально-професійного ресурсу людини, який являє собою гіпотетичну цілісність, що обумовлена власною активністю системи і регуляцією процесів обміну з іншими системами. Шляхом останнього реалізується регуляторна функція на усіх рівнях психічних процесів, а також на рівні соціально-психічних феноменів. Зазначене положення має виключну роль у ситуації, коли викладач музичного мистецтва вимушений виконувати свої функціональні обов'язки у невідомих раніше економічних, соціальних і психологічних умовах, викликаних глобальними соціально-економічними і культурно-цивілізаційними змінами, ринковою економікою, недостатнім фінансуванням, непослідовністю і недовістю реформ в галузі музичної освіти, які проводяться на державному, регіональному і муніципальному рівнях протягом останніх років. При цьому особливого значення набуває наукова проблема розробки теоретичних і концептуально-методичних основ інтеграції фундаментальної і універсальної професійної освіти викладача музичного мистецтва, тобто оновлення її цілісності. У змісті цього концепту виняткове місце має пошук гуманітарно адекватних технологій експертизи індивідуально-психічного ресурсу людини і не лише задля людині центрованого здійснення музичної і педагогічної діяльності, але й для її особистісного розвитку в професійній сфері життєдіяльності. Педагогіка музичного мистецтва має шукати відповідь на питання – чого набуває людина від опанування музичного мистецтва на рівні особистісного зростання? Зазначений концепт адресує безперервній педагогічній освіті викладача музичного мистецтва питання актуалізації, регенерації культуро-і людино-творчого змісту предмету його професійної діяльності.

Міждисциплінарний синтез зазначених концептів відбувається у креативно-акмеологічному концепті педагогіки музичного мистецтва. У наш час популярність акмеологічного підходу в психолого-педагогічних і музично-педагогічних дослідженнях є беззаперечною. Позитив такого стану полягає в увазі до людині-центрованого змісту досягнень у будь якій сфері життєдіяльності, проте, ця ж популярність відвертає увагу науковців від проблеми лінійного зростання, а саме досконалого репродуктивного

відповідним заданого нормативного алгоритму діяльності, що призводить до досягнень, як нормативних змін. У такому контексті педагогіка мистецтва є функціональною, проте має переорієнтуватись на творчості, на основі якої – відхід від традиційної вузькопредметної підготовки, прагнучи до формування повнофункціональної особистості, готової до універсальної музично-педагогічної діяльності, постійного творчого пошуку експерименту.

Сучасна музична культура не розглядається як набір артефактів. Вона сьогодні виступає глобальним соціальним інститутом, що живе і функціонує за власними внутрішніми законами. Соціокультурне знання у сфері музичного мистецтва, соціологічні підходи до проблем масової музичної культури; рецептивні дослідження у галузі психології, соціології, антропології, акмеології музичного мистецтва і освіти; музичне мистецтво як культурна політика держави – усі ці проблеми адресовані педагогіці музичного мистецтва, адже мистецько-педагогічна освіта сама стає авангардом культурного виробництва і проектування, який має базуватись на міждисциплінарному знанні. Отже, холистсько-емерджентні концепції націлюють мистецько-педагогічну наукову думку на з'ясування інтегративного характеру особистісних змін, що відрізняється від сумативного результату професійних досягнень; на вивчення джерел, мотивів, модальності перемін, які відбуваються з особистістю в результаті діалогу феномену музичного мистецтва і педагогічної реальності. Стандартизована рольова поведінка викладача музичного мистецтва в професійному середовищі за умови орієнтації на холистсько-емерджентні концепції і врахування їх смислів превтіляється на процес створення значень, інтерсуб'єктивних смислів, об'єктивованих і осмислених експектацій. Тезисно окреслений зміст холистсько-емерджентних концепцій педагогіки музичного мистецтва вказує на потребу в цілісно-оновлюючих процесах у вітчизняній вищій школі. Їх ефективність зумовлена професійним зростанням викладача вищої школи як масовим явищем серед педагогів.

Використана література:

1. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна і мистецька: навч. посібник. – К. ТОВ "Інтерпроф", 2002. – С. 33.
2. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Гуманістичні орієнтири мистецької

- освіти", 22-24 квітня 2009 року. – Вип. 7(12). – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3, С. 42.
- 3 Богомолів А. С. Идея развития в буржуазной философии XIX и XX веков. – М. : Мысль, 1962. – С. 229-233.
- 4 Morgan C. L. Emergent Evolution. – L., 1927. – P. 298.
- 5 Быховский Б. Э. Памяти Р. В. Селларса // Б. Э. Быховский / Философские науки, – 1974. – № 4. – С. 156-147.
- 6 Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. – Полтава : ПОІППО, 2006. – С. 159.
- 7 Бенвенист Э. Общая лингвистика. – М., 1974. – С. 386-398.
- 8 Выжлецов Г. П. Аксиология культуры. – СПб. : СПбГУ, 1996. – С. 147.
- 9 Гатальська С. М. Філософія культури : підручник. – К. : Либідь, 2005. – С. 89.
- 10 Цивилизационный подход к концепции человека и проблема гуманизации общественных отношений / под ред. С. Э. Крапивенского. – Волгоград : ВолГУ, 1998. – 240 с.
- 11 Джохадзе И. Массовое общество и демократический тоталитаризм: свобода без выбора / И. Джохадзе // Логос. – 2005 – № 5(50). – С. 174.

СЕГЕДА Н. А. Холістсько-емерджентні концепти педагогіки музичного мистецтва.
Автор пропонує холістсько-емерджентні концепти (цивілізаційно-культурологічний, гуманітарно-антропологічний, привітально-аксіологічний, креативно-акмеологічний) педагогіки музичного мистецтва, які є рамочним конструктом професійного зростання викладача цієї галузі культурних практик.

Ключові слова: цілісність, оновлення, мистецтво, цивілізація, культура, цінність, життя, досягнення, творчість, індивідуально-професійний ресурс, викладач музичного мистецтва.

SEGEDA N. Holistic emergent concepts of music art pedagogics.
The author suggests holistic emergent concepts (civilization-cultural, humanitarian-anthropological, vital-axiological, creative-acmeological) of music art pedagogic, which makes up the frame construction of a teacher professional development of the given branch of cultural practices.

Key words: holistic, renovation, art, civilization, culture, value, life, achievement, creativity, personal-professional resource, music-art teaches.

Сеньків О. М.
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені І. Франка

КОСТЯНТИН УШИНСЬКИЙ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ТЕОРЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ

У статті проаналізовано стан вивчення теоретичної спадщини Костянтина Ушинського. Доведено, що вона впродовж тривалого часу зазнавала цензури, досліджувалась однобічно, тенденційно, чимало ідей вченого замовчувалось та міксувалося. Об'єктивне вивчення проблеми розпочалося в умовах незалежної України. Автор акцентує увагу на тих питаннях, які потребують дослідження та є особливо актуальними в умовах сьогодення.

Ключові слова: К. Ушинський, педагогічна спадщина, навчання, виховання, народна школа, українознавство, освіта, християнство, православ'я, наука.